

สะบ้าบ่อน: พลวัตทางวัฒนธรรมในบริบทของสังคมไทยร่วมสมัย

Saba Bon: Cultural Dynamics in the Context of Contemporary Thai Society

กษิด์เดช เนืองจำนงค์

*Kasidesh Nerngchamnong**

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของการเล่นสะบ้าบ่อนของชาวมอญพระประแดงท่ามกลางบริบทของสังคมไทยร่วมสมัยในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) องค์ประกอบของมรดกวัฒนธรรมการเล่นสะบ้าบ่อน 2) การเปลี่ยนแปลงของมรดกวัฒนธรรมการเล่นสะบ้าบ่อน และ 3) พื้นที่ทางวัฒนธรรมการเล่นสะบ้าบ่อน ผลการศึกษาพบว่า การเล่นสะบ้าบ่อนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอันชาญฉลาดที่บรรพชนชาวมอญได้สรรสร้างขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการพิจารณาเลือกคู่ครอง และการเล่นสะบ้าบ่อนมีความเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะองค์ประกอบสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมการเล่นสะบ้าบ่อน 6 ประการ คือ 1) บ่อนสะบ้า 2) ลูกสะบ้า 3) เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ 4) ท่าประกอบการเล่น 5) ขนบธรรมเนียมในการเล่น และ 6) ภาษา นอกจากนี้ยังพบว่าพื้นที่ทางวัฒนธรรมของการเล่นสะบ้าบ่อนได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต พลวัตทางวัฒนธรรมที่ได้กล่าวมาข้างต้นส่งผลกระทบต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในสองมิติคือ ผลกระทบเชิงบวก และผลกระทบเชิงลบ

คำสำคัญ : สะบ้าบ่อน พลวัตทางวัฒนธรรม สังคมไทยร่วมสมัย

Abstract

This article focuses on the cultural change of Saba Bon game of the Mon PhraPradaeng in the context of contemporary Thai society based on various issues as follows: 1) cultural heritage of Saba Bon game 2) cultural heritage change of Saba Bon game, and 3) cultural space of Saba Bon game. The result of study reveals that the Saba Bon game is a wise intangible cultural heritage that the Mon ethnic group was created as the choice of mating. Moreover, Saba Bon game is always dynamic, especially the cultural heritage of Saba Bon game which are composed of 6 key elements: Bon Saba (Playing ground), Look Saba (Saba seeds are used as playing equipment), costumes and accessories, playing gestures, customs and rules as well as language. In addition, its culture space has changed from the past. The cultural dynamics mentioned above have an impact on intangible cultural heritage in two dimensions: positive and negative impacts.

Keywords : Saba-Bon, Cultural Dynamic, Contemporary Thai Society

* อาจารย์ประจำศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมเพื่อความยั่งยืน คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

* Faculty of Fine Arts Srinakharinwirot University

บทนำ

การเล่นสบบ้า เป็นการเล่นอย่างหนึ่งที่นิยมแพร่หลายมาแต่โบราณ ไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดเท่าที่พบหลักฐานในจดหมายเหตุครั้งสมัยรัชกาลที่ 1 กล่าวว่า “ตรุษสงกรานต์ดีเข้าบิณฑิ์เล่นสบบ้า ชายหนุ่มร้องเล่นโพลก” ครั้นต่อมาพบหลักฐานที่กล่าวถึงการเล่นสบบ้าในนิราศที่แต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ความว่า “พอสบพบปะพวงสบบ้า เสียงเฮฮาเล่นกันสนั่นวิหาร ที่ใครแพ้ต้องรำทำประจาน สนุกสนานสาวหนุ่มแน่นกลุ่มดู ช้างละพวงชายหญิงยิงสบบ้า แพ้ต้องรำทำทำน่าอดสู ล้วนสาวสาวน่าประโลมนางโฉมตรู เทียวเดินดูน่าเพลินเจริญใจ”(ส.พลายน้อย, 2544, น. 266-267) จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการเล่นสบบ้าเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก แต่ยังไม่สามารถระบุได้ว่าการเล่นสบบ้านั้นเป็นของคนไทยหรือคนมอญ เนื่องจากในประเทศไทยนั้นพบการเล่นสบบ้าอยู่ในหลายพื้นที่ซึ่งในแต่ละพื้นที่นั้นจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป

การเล่นสบบ้าบ่อน (คำอ่าน ว่อน-ฮะ-นิ) ของชาวมอญพระประแดงถือว่าเป็นการเล่นอย่างหนึ่งที่มีมาแต่โบราณซึ่งจัดขึ้นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ มักเล่นตั้งแต่วันที่ 13 เมษายน เป็นต้นไป มีกำหนด 3 วัน 7 วัน หรือ 15 วัน แล้วแต่เจ้าของบ่อน(จารุเกตุ กาญจนานา, 2515, น. 30)การเล่นสบบ้าบ่อนนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หนุ่มสาวชาวมอญได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันอย่างใกล้ชิดภายใต้สายตาของผู้ใหญ่ เนื่องจากในอดีตหนุ่มสาวชาวมอญไม่มีโอกาสได้พบปะพูดคุยกันเหมือนในปัจจุบัน(ศรีปาน รัตติการชลากร, 2538, น. 54)ดังนั้นการเล่นสบบ้าบ่อนของชาวมอญพระประแดงจึงไม่ได้เน้นที่แพ้หรือชนะแต่หากใช้เป็นเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบบุปร่าง หน้าตา กิริยามารยาท การสนทนา บุคลิกภาพ ตลอดจนการตรวจสอบการฝึกทางร่างกายของหนุ่ม-สาวที่เล่นสบบ้า จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเล่นสบบ้าบ่อนของชาวมอญพระประแดงเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอันชาญฉลาดที่บรรพชนชาวมอญได้สรรสร้างขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการพิจารณาเลือกคู่ครองนั่นเอง (กษิด์เดช เนื่องจำนงค์, 2557, น. 43) ปัจจุบันการเล่นสบบ้าบ่อนของชาวมอญพระประแดง ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบบางประการให้สอดคล้องกับบริบทสังคมไทยร่วมสมัยเพื่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์

องค์ประกอบของมรดกวัฒนธรรมการเล่นสบบ้าบ่อน

1. บ่อนสบบ้า มักจะใช้บ้านที่มีบริเวณใต้ถุนบ้านสูง หรือลานกว้าง ๆ ในสมัยก่อนฝ่ายหญิงจะต้องจัดเตรียมบ่อนสบบ้าโดยใช้น้ำราดและทุบดินบริเวณใต้ถุนบ้านให้เรียบ ใช้ตะลุมพุกทุบแล้วกลิ้งด้วยขวดน้ำให้พื้นนั้นเรียบสนิท ในปัจจุบันใช้เล่นบนพื้นปูนซีเมนต์หรือบนพื้นไม้ก็มี นอกจากนี้สาว ๆ ในหมู่บ้านก็จะมาช่วยกันประดับตกแต่งบ่อนสบบ้าด้วยวัสดุจากธรรมชาติที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น หรือกระดาษสีและผ้าสีต่าง ๆ มีการประดับไฟในบริเวณบ่อนสบบ้าให้สว่างไสว ปัจจุบันการจัดบ่อนสบบ้ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมากมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้มากขึ้น วัสดุจากธรรมชาติที่นำมาใช้ในการประดับหรือตกแต่งบ่อนสบบ้าก็ลดน้อยลงหรือแม้กระทั่งการจัดโต๊ะไว้สำหรับรับแขกที่มาเยี่ยมชม จัดเตรียมน้ำดื่มและกาละแมไว้รับรองแขกที่มาเยี่ยมชมบ่อนสบบ้าก็ยากที่จะได้เห็นแล้วในปัจจุบันนี้

ภาพที่ 1 บ่อนสะบ้าหมู่บ้านบ้านตา
ที่มา: กษิด์เดช เนื่องจำนงค์ (2561)

2. ลูกสะบ้า เป็นอุปกรณ์สำหรับการเล่นสะบ้าทำมาจากวัสดุหลากหลายชนิดตามความต้องการและความสวยงาม เช่น งาม้าง กระดุกว้าว กระดุกควาย เขาคควาย เงิน ทองแดง ทองเหลืองหรือไม้เนื้อแข็ง เป็นต้น อีกทั้งสิ่งเหล่านี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงฐานะของเจ้าของบ่อนสะบ้าอีกด้วย ซึ่งในปัจจุบันเรามักจะพบเห็นแต่เพียงวัสดุประเภททองเหลืองและไม้เนื้อแข็งเท่านั้น ซึ่งลูกสะบ้าหรือผลสะบ้าจะต้องมีลักษณะแบน มีความหนาโดยประมาณ สำหรับลูกสะบ้าสำหรับฝ่ายหญิงจะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1-2 นิ้ว และลูกสะบ้าสำหรับฝ่ายชายนั้นจะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3-5 นิ้ว หรืออาจจะมีความหนาที่ใหญ่เท่าเทียมขนาดเล็กก็ได้

ภาพที่ 2 การตั้งลูกสะบ้า
ที่มา: กษิด์เดช เนื่องจำนงค์ (2561)

3. **เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ** ของหนุ่มเล่นสะบ้าและสาวประจำบ่อนสะบ้าในอดีตนั้นจะแต่งกายตามประเพณีคือ ผู้หญิงจะนุ่งผ้ากรอมเท้า สวมเสื้อแขนกระบอกเอวลอย และมีผ้าคล้องคอ มักจะแต่งเป็นสีเดียวเหมือนกันหมด และเปลี่ยนชุดสีละวัน สวมสร้อยคอ ใส่ต่างหู และทัดดอกไม้ ส่วนผู้ชายนั้นจะนุ่งผ้าลอยชาย หรือนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อคอกลมลายดอก หรือลวดลายตามสมัยนิยม ผ้าพาดไหล่มักจะใช้ผ้าขาวม้าหรือผ้าสีฉูดฉาด บางคนจะปะแป้งที่หน้า หวีผมเรียบและห้อยพระเครื่องพวงใหญ่

ภาพที่ 3 การแต่งกายของหนุ่มสะบ้าและสาวประจำบ่อน
ที่มา: กษิด์เดช เนื่องจำนงค์ (2561)

4. **ทำประกอบการเล่น** ในแต่ละหมู่บ้านของชาวมอญพระประแดงนั้น จะมีการกำหนดท่าที่ใช้ประกอบการเล่นแตกต่างกันออกไป ซึ่งท่าต่าง ๆ ที่ใช้ในการเล่นสะบ้า นั้นจะเป็นท่าที่คนโบราณได้คิดขึ้นมา ซึ่งคนรุ่นใหม่อาจจะไม่ได้สนใจและมองเป็นเพียงท่าทางธรรมดา แต่ถ้าหากพิจารณาให้รอบคอบแล้วจะพบว่าแต่ละท่าที่ใช้ในการเล่นสะบ้า นั้นสามารถช่วยให้หนุ่มสาวที่เล่นสะบ้า ได้พิจารณาตรวจสอบคู่ ของตนเองว่ามีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร มือหรือเท้าพิการหรือไม่ เนื่องจากในขณะที่เล่นสะบ้า นั้นหนุ่มสาวจะมีโอกาสได้ใกล้ชิดกัน และได้มีโอกาสในการสังเกตบุคลิกภาพของหนุ่มสาวอีกด้วย

ภาพที่ 4 ท่าอีชะม่าง
ที่มา: กษิด์เดช เนื่องจำนงค์ (2561)

5. **ขนบธรรมเนียมในการเล่น** การเล่นสะบ้าบ่อนของชาวมอญพระประแดงนั้นมีขนบธรรมเนียมในการเล่นที่ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างเคร่งครัด ประการที่หนึ่งคือ หนุ่มสะบ้าและสาวประจำบ่อนจะต้องไม่ถูกเนื้อต้องตัวกันเด็ดขาด แม้แต่การส่งลูกสะบ้าคั่นก็ต้องไม่ส่งผ่านมือกันจะต้องใช้วิธีการล่อลูกสะบ้าคั่นเท่านั้น ประการที่สองคือ หนุ่มสาวที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันจะไม่เล่นสะบ้าร่วมกัน ประการที่สามคือ หนุ่มสาวที่จะเล่นสะบ้าหรือคู่สะบ้าของตนเองนั้นจะต้องไม่เป็นญาติพี่น้องกัน

ภาพที่ 5 การส่งลูกสะบ้าระหว่างหนุ่มสะบ้าและสาวประจำบ่อน
ที่มา: กษิด์เดช เนื่องจำนงค์ (2561)

6. **ภาษา** ที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างหนุ่มเล่นสะบ้ากับสาวประจำบ่อนนั้นแต่เดิมใช้ภาษามอญเป็นหลัก ในปัจจุบันผู้เล่นจะใช้ภาษาไทยเป็นหลักเนื่องจากผู้เล่นไม่สามารถพูดภาษามอญได้จึงส่งผลให้ภาษามอญที่ใช้ในการสื่อสารนั้นสูญหายไปตามกาลเวลา

ภาพที่ 6 การสนทนาระหว่างหนุ่มสะบ้าและสาวประจำบ่อน
ที่มา: กษิด์เดช เนื่องจำนงค์ (2561)

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของมรดกวัฒนธรรมการเล่นสะบ้าบ่อน

ตารางที่ 1

การเปลี่ยนแปลงของมรดกวัฒนธรรมการเล่นสะบ้าบ่อน

มรดกวัฒนธรรม	ประเด็น	สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง	
		อดีต	ปัจจุบัน
● บ่อนสะบ้า	ลักษณะของบ่อนสะบ้า	- พื้นดิน	- พื้นดิน - พื้นคอนกรีต - พื้นยางมะตอย
	วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำบ่อนสะบ้า	- ตะลุมพุก - ขวดน้ำ - ไม้กั้นบ่อนสะบ้า - วัสดุจากธรรมชาติ - ผ้า - สายรุ้ง	- ไม้กั้นบ่อนสะบ้า - ผ้า - โฟม - ไม้อัด - ไวนิล
	การให้แสงสว่างภายในบ่อนสะบ้า	- ตะเกียง	- หลอดฟลูออเรสเซนต์ - หลอดตะเกียบ - หลอดแสงจันทร์ - หลอด LED - สปอร์ตไลท์
	สถานที่ตั้งของบ่อนสะบ้า	- บ้าน	- บ้าน - วัด - โรงเรียน - สถานที่สาธารณะ
	สิ่งของรับรองสำหรับผู้เข้ามาชมบ่อนสะบ้า	- น้ำดื่ม - กาละแม	- กาละแม
● ลูกสะบ้า	วัสดุ	- ผลสะบ้า - งาช้าง - เงิน - ทองเหลือง - เขาสัตว์ - กระดุกสัตว์	- ไม้เนื้อแข็ง
	เทคนิควิธีการทำ	- ใช้วิธีการกลึงด้วยมือ	- ใช้วิธีการกลึงด้วยเครื่องจักร

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การเปลี่ยนแปลงของมรดกวัฒนธรรมการเล่นสะบ้าบ่อน

มรดกวัฒนธรรม	ประเด็น	สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง			
		อดีต		ปัจจุบัน	
● เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ	อุปกรณ์ในการแต่งกาย	ชาย	- ผ้านุ่ง - เสื้อคอกลม - ผ้าสไบ - เข็มขัด	ชาย	- ผ้านุ่ง - เสื้อคอกลม - ผ้าสไบ - เข็มขัด
		หญิง	- ผ้านุ่ง - เสื้อแขนกระบอก หรือ ชุดไทยตามสมัยนิยม - ผ้าสไบ - เข็มขัด	หญิง	- ผ้านุ่ง - เสื้อแขน กระบอกหรือชุด ไทยตามสมัยนิยม - ผ้าสไบ - เข็มขัด
	ลักษณะการแต่งกายและ เครื่องประดับ	ชาย	- นุ่งลอยชายสวม เสื้อคอกลมผ้าสีพื้น หรือลายดอก - นุ่งโจงกระเบนสวม เสื้อคอกลมผ้าสีพื้น หรือลายดอก - พาดผ้าสไบที่บ่าสี ฉูดฉาด - ห้อยพระเครื่อง พวงใหญ่	ชาย	- นุ่งลอยชายสวมเสื้อ คอกลมผ้าสีพื้นหรือลาย ดอก - นุ่งโจงกระเบนสวม เสื้อ คอกลมผ้าสีพื้นหรือ ลายดอก - พาดผ้าสไบที่บ่าสี ฉูดฉาด
		หญิง	- แต่งชุดมอญ นุ่ง ผ้าถุงกรอมเท้า สวม เสื้อแขนกระบอกเอว ลอยพาดผ้าสไบที่บ่า สีฉูดฉาด	หญิง	- แต่งชุดมอญ นุ่ง ผ้าถุงกรอมเท้าสวม เสื้อแขนกระบอกเอว ลอยพาดผ้าสไบที่บ่าสี ฉูดฉาด - แต่งชุดไทยแบบต่าง ๆ อาทิ ชุดไทยพระราช นิยม ชุดไทยประยุกต์ เป็นต้น
	การจัดเตรียมเครื่องแต่งกายและ เครื่องประดับ	ผู้เล่น		เจ้าของบ่อนสะบ้า	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การเปลี่ยนแปลงของมรดกวัฒนธรรมการเล่นสะบ้าบ่อน

มรดกวัฒนธรรม	ประเด็น	สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง	
		อดีต	ปัจจุบัน
● ทำประกอบการเล่น	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทำประกอบการเล่น	- ผู้เล่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทำประกอบการเล่น	- ผู้เล่นขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทำประกอบการเล่น
	การกำหนดท่าที่ใช้ประกอบการเล่น	- เพื่อพิจารณาในการเลือกคู่ครอง	- เพื่อความสนุกสนาน
● ขนบธรรมเนียมในการเล่น	ผู้เล่น	- คนภายในชุมชน	- คนภายในชุมชน - คนภายนอกชุมชน
	กฎกติกาการเล่นสะบ้า	- จะต้องไม่เป็นญาติพี่น้องหรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน - ไม่พูดจาหยาบค้าย - ไม่ดื่มเครื่องดื่มมึนเมา - มีกิริยามารยาทเรียบร้อย	- ไม่เคร่งครัดว่าจะต้องไม่เป็นญาติพี่น้องหรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน - ไม่พูดจาหยาบค้าย - ไม่ดื่มเครื่องดื่มมึนเมา - มีกิริยามารยาทเรียบร้อย
	ท่าเริ่มต้นของการเล่นสะบ้า	- ท่าพื้นเตง หรือ ชินเตง	- ท่าพื้นเตง หรือ ชินเตง
	การคืนลูกสะบ้า	- จะไม่ส่งลูกสะบ้าผ่านมือเด็ดขาดจะต้องใช้การล่อลูกสะบ้าเพื่อส่งคืนเท่านั้น	- ไม่เคร่งครัดว่าจะต้องล่อลูกสะบ้าคืนให้กันเท่านั้น
	การทำโทษ	- การร้าว	- การร้าว - การเต็น
	กิจกรรมเมื่อจบการเล่นสะบ้า	- มีการร้าวเมื่อจบการเล่นสะบ้าในแต่ละคืน	- มีการร้าวเมื่อจบการเล่นสะบ้าในแต่ละคืน
	ความเคร่งครัดของขนบธรรมเนียมในการเล่น	- เคร่งครัด	- ไม่เคร่งครัด
● ภาษา	ภาษาที่ใช้ในการสนทนา	- ภาษามอญ - ภาษาไทย	- ภาษาไทย - ภาษาอังกฤษ

ที่มา: กษิดเดช เนื่องจำนงค์ (2561) ตารางที่ 1 (หน้า 76-78)

พื้นที่ทางวัฒนธรรมการเล่นสะบ้าบ่อน

การตั้งบ่อนสะบ้าของชาวมอญพระประแดงในอดีตนั้นจะต้องตั้งอยู่ในบ้านที่มีไต้ถุนสูงเท่านั้นแต่ในปัจจุบันกลับพบว่าการจัดตั้งบ่อนสะบ้าขึ้นตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น วัด โรงเรียน สถานที่ราชการ หรือสถานที่สาธารณะ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีสาเหตุมาจากในปัจจุบันบ้านที่มีไต้ถุนสูงมีจำนวนลดน้อยลงจึงส่งผลให้สถานที่ที่ใช้ในการตั้งบ่อนสะบ้ามีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ประกอบกับวัตถุประสงค์ของการเล่นสะบ้าบ่อนถูกเปลี่ยนไปจากเดิมในอดีตที่ใช้การเล่นสะบ้าบ่อนเป็นสื่อในการพบปะพูดคุยระหว่างหนุ่มสาวแต่ในปัจจุบันการเล่นสะบ้าบ่อนนั้นเป็นเพียงเพื่อการสรวลระเริงยามว่างมิปัญหาทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ และถูกนำไปใช้เพื่อการท่องเที่ยววัฒนธรรม ปัจจัยในเรื่องของสถานที่ตั้งจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้บ้านที่มีไต้ถุนสูงอีกต่อไป จากการสำรวจภาคสนามพบว่า สถานที่ตั้งบ่อนสะบ้านี้กระจายตัวอยู่ตามชุมชนมอญพระประแดง ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาลเมืองพระประแดง จำนวน 8 บ่อน เทศบาลเมืองลัดหลวง จำนวน 5 บ่อน เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย จำนวน 1 บ่อน และองค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง จำนวน 6 บ่อน รวมทั้งสิ้น 21 บ่อน

ภาพที่ 7 สถานที่ตั้งบ่อนสะบ้าภายในอำเภอพระประแดง
ที่มา: กษิด์เดช เนื่องจำนงค์ (2561)

นอกจากนี้แล้วยังพบว่าสถานที่ในการจัดการเล่นกระบี่กระบองของชุมชนมอญพระประแดงทั้ง 21 บ่อน มีการจัดเล่นกระบี่ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ใต้ถุนบ้าน สถานที่สาธารณะ วัดมอญ และโรงเรียนต่าง ๆ ในเขต อำเภอพระประแดง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

สถานที่จัดการเล่นกระบี่กระบองของชุมชนมอญพระประแดง

รายชื่อบ่อนกระบี่	สถานที่จัดการเล่นกระบี่กระบอง			
	บ้าน	สถานที่สาธารณะ	วัด	โรงเรียน
บ่อนชมรมพุ่มไม้		✓		
บ่อนทรงคนอง (1)	✓			
บ่อนทรงคนอง (2)	✓			
บ่อนทรงคนอง (3)		✓		
บ่อนเด็กโรงเรียน		✓		
บ่อนโรงเรียน		✓		
บ่อนโรงเรียนอานวยวิทย				✓
บ่อนศิษยานุศิษย์วัดทรงธรรม			✓	
บ่อนบ้านแซ่	✓			
บ่อน ร.ร.เทศบาลวัดทรงธรรม				✓
บ่อนบ้านตองอี		✓		
บ่อน ร.ร.วิสุทธิกษัตริ				✓
บ่อนชุมชนพานิข		✓		
บ่อนวัดจวนฯ			✓	
บ่อนวัดพญาปราบฯ			✓	
บ่อนวัดกลาง			✓	
บ่อนบ้านตา	✓			
บ่อนบ้านสระเร็น		✓		
บ่อนเวชะราว (1)	✓			
บ่อนเวชะราว (2)		✓		

ที่มา: กษิดเดช เนื่องจำนงค์ (2561) ตารางที่ 2 (หน้า 59)

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าสถานที่ตั้งของบ่อนกระบี่ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยใช้บริเวณใต้ถุนบ้านเป็นสถานที่สำหรับจัดการเล่นกระบี่ แต่ในปัจจุบันกลับพบว่าการตั้งบ่อนกระบี่ในสถานที่สาธารณะเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดทำให้การเล่นกระบี่บ่อนส่วนใหญ่ที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นขาดความจริงแท้ในมิติของตำแหน่งและสถานที่ตั้ง

บทสรุป

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นพอที่จะสรุปได้ว่าการเล่นสะบ้าบ่อนของชาวมอญพระประแดงเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีพัฒนาการและการปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะมรดกทางวัฒนธรรมทั้ง 6 ประการ คือ 1) บ่อนสะบ้า 2) ลูกสะบ้า 3) เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ 4) ท่าประกอบการเล่น 5) ขนบธรรมเนียมในการเล่น และ 6) ภาษา นอกจากนี้ยังรวมไปพื้นที่ทางวัฒนธรรมของการเล่นสะบ้าบ่อนที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมดังกล่าวส่งผลกระทบในสองมิติ กล่าวคือ 1) ผลกระทบเชิงบวก การเล่นสะบ้าบ่อนของชาวมอญพระประแดงในปัจจุบันนั้นสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีการปรับตัวให้เข้ากับพลวัตทางวัฒนธรรมท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ นอกจากนี้การเล่นสะบ้าบ่อนยังถูกนำไปใช้เพื่อการท่องเที่ยววัฒนธรรมอันก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นและชุมชน 2) ผลกระทบเชิงลบ การเล่นสะบ้าบ่อนของชาวมอญพระประแดงในปัจจุบันนั้นขาดความจริงแท้ของมรดกทางวัฒนธรรม และขาดองค์ความรู้ดั้งเดิมบางประการ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

บรรณานุกรม

- กษิด์เดช เนื่องจำนงค์. (2557). *การจัดการองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการเล่น
สะบ้าบ่อน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- (ผู้ถ่ายภาพ). (2561). *บ่อนสะบ้าหมู่บ้านบ้านตา* [ภาพถ่าย]. สมุทรปราการ: คณะศิลปกรรม
ศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (ผู้ถ่ายภาพ). (2561). *การตั้งลูกสะบ้า* [ภาพถ่าย]. สมุทรปราการ: คณะศิลปกรรม
ศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (ผู้ถ่ายภาพ). (2561). *การแต่งกายของหนุ่มสะบ้าและสาวประจำบ่อน* [ภาพถ่าย].
สมุทรปราการ: คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (ผู้ถ่ายภาพ). (2561). *ท่าอิฐะม่าง* [ภาพถ่าย]. สมุทรปราการ: คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (ผู้ถ่ายภาพ). (2561). *การส่งลูกสะบ้าระหว่างหนุ่มสะบ้าและสาวประจำบ่อน* [ภาพถ่าย].
สมุทรปราการ: คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (ผู้ถ่ายภาพ). (2561). *การสนทนาระหว่างหนุ่มสะบ้าและสาวประจำบ่อน* [ภาพถ่าย].
สมุทรปราการ: คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (ผู้ถ่ายภาพ). (2561). *สถานที่ตั้งบ่อนสะบ้าภายในอำเภอพระประแดง* [ภาพถ่าย].
สมุทรปราการ: คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- จารุเกตุ กาญจนภา. (2515). *ประเพณีรำมัญในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรีปาน รัตติการชลกร. (2538). *บทบาทสื่อพื้นบ้านในวัฒนธรรมในอำเภอพระประแดง*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ส.พลายน้อย. (2544). *เล่าเรื่องพม่ารามัญ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.